

The image shows the seal of the Special Investigation Service of the Lithuanian Police. It is a circular emblem with a blue background and a gold border. In the center is a white eagle with its wings spread, perched on a shield. The shield features a gold cross with three bars. The text "SPECIALIŲ TYRIMŲ tarnyba" is written in gold around the perimeter of the seal. The seal is mounted on a building facade.

Korupcijos samprata ir pasireiškimas Lietuvoje. Interesų konfliktai ir jų valdymas.

Antikorupcinio švietimo skyrius

Daina Paštuolienė

2021-10-28

Turinys

- ◆ *Kovos su korupcija sistema*
- ◆ *Sociologinės apklausos*
- ◆ *Interesų konfliktai*
- ◆ *Asmeninės pastangos*

Kovos su korupcija sistema

Korupcija

bet koks asmenų, dirbančių **valstybinėje tarnyboje** (valstybės politiko, teisėjo, valstybės pareigūno, valstybės tarnautojo ir kito jam prilyginto asmens) arba **privačiame sektoriuje**, elgesys, neatitinkantis jiems suteiktų įgaliojimų, teisės aktuose ar įmonių vidaus taisyklėse nustatytų elgesio standartų, siekiant naudos sau ar kitiems asmenims, ir taip pakenkiant valstybės, visuomenės ar atskirų fizinių arba juridinių asmenų interesams.

KORUPCIJOS PRIEŽASTYS

- ◆ SOCIALINĖS
- ◆ TEISINĖS
- ◆ FINANSINĖS
- ◆ INSTITUCINĖS
- ◆ VISUOMENĖS PILIETIŠKUMO STOKA

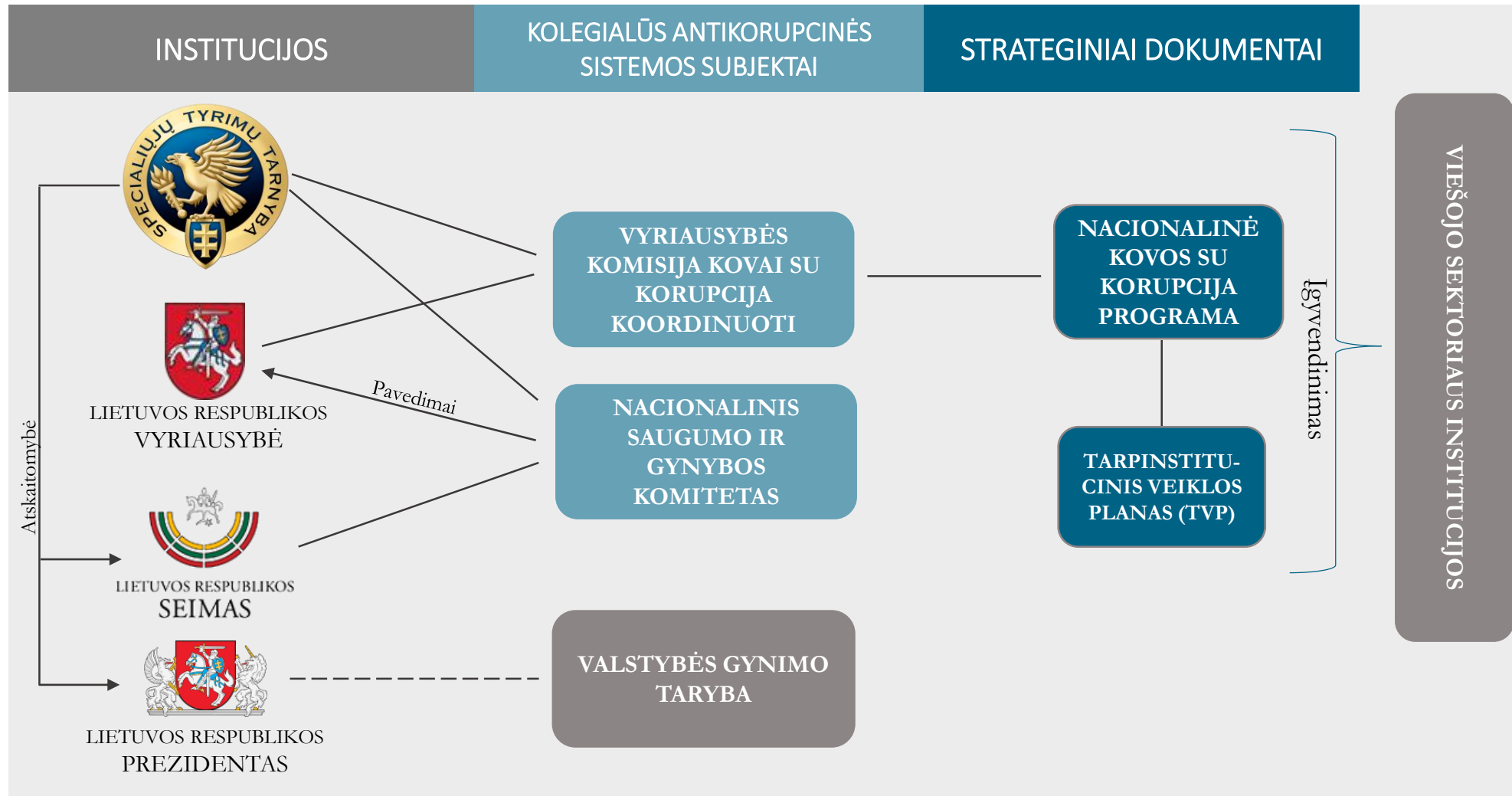
KORUPCIJOS PASEKMĖS

- ◆ Poveikis ekonomikai
- ◆ Poveikis valstybės valdymui
- ◆ Socialiniai padariniai
- ◆ Politiniai padariniai
- ◆ Įtaka tarptautiniams santykiams

Korupcijos kaina
Nuo 3.52 % iki 11.42 % BVP

NACIONALINĖ ANTIKORUPCINĖ SISTEMA

**Antikorupcinis
visuomenės švietimas
ir informavimas**

Korupcijos prevencija

**Analitinė antikorupcinė
žvalgyba**

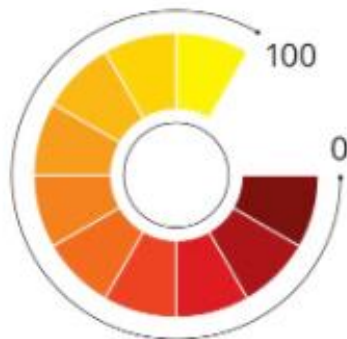
**Baudžiamasis
persekiojimas**

The background of the slide features a close-up photograph of several wooden clothespins hanging from a white sock. The clothespins are arranged in a row, with some in sharp focus and others blurred in the background. The overall aesthetic is clean and minimalist.

Sociologinės apklausos

KORUPCIJOS SUVOKIMO INDEKSAS 2020

KSI yra vienas garsiausių pasaulyje korupcijos suvokimo tyrimų, parodantis, kaip įvairioms pasaulio valstybėms pavyksta kontroliuoti korupciją. Korupcijos mastą viešajame sektoriuje vertina įvairių sričių ekspertai ir verslo lyderiai.

Esama padėtis 180 valstybių vertinama 100 balų skalėje nuo 0 iki 100.

0 - labai korumpuota
100 - visiškai nekorumpuota

DAUGIAU NEI DU TREČDALIAI
VALSTYBIŲ SURINKO MAŽIAU NEI

50/100

PASAULIO VIDURKIS 2020
METAIS YRA

43/100

Korupcijos suvokimo indeksas 2020

Rank	Country	2020
1	New Zealand	88
1	Denmark	88
3	Finland	85
3	Switzerland	85
3	Singapore	85
3	Sweden	85
7	Norway	84
8	Netherlands	82
9	Luxembourg	80
9	Germany	80
11	Canada	77
11	United Kingdom	77
11	Australia	77
11	Hong Kong	77

Rank	Country	
15	Austria	76
15	Belgium	76
17	Iceland	75
17	<u>Estonia</u>	75
19	Japan	74
20	Ireland	72
21	United Arab Emirates	71
21	Uruguay	71
23	France	69
24	Bhutan	68
25	United States of America	67
25	Chile	67
27	Seychelles	66
28	Taiwan	65

Rank	Country	
29	Barbados	64
30	Bahamas	63
30	Qatar	63
32	Spain	62
33	Portugal	61
33	Korea, South	61
35	Botswana	60
35	Brunei Darussalam	60
35	Israel	60
35	Slovenia	60
35	Lithuania	60
40	Saint Vincent and the Grenadines	59
41	Cabo Verde	58

ES šalių korupcijos suvokimo indeksas (KSI) 2020

Vieta	Valstybė	Balas	Vieta	Valstybė	Balas
1	Danija	88	35	Slovėnija	60
3	Suomija	85	42	Kipras	57
3	Švedija	85	42	<u>Latvija</u>	57
8	Nyderlandai	82	45	<u>Lenkija</u>	56
9	Vokietija	80	49	Čekija	54
9	Liuksemburgas	80	52	Italija	53
15	Austrija	76	52	Malta	53
15	Belgija	76	59	Graikija	50
17	<u>Estija</u>	75	60	Slovakija	49
20	Airija	72	63	Kroatija	47
23	Prancūzija	69	69	Bulgarija	44
32	Ispanija	62	69	Vengrija	44
33	Portugalija	61	69	Rumunija	44
35	Lietuva	60	69	Bulgarija	44

LIETUVOS KORUPCIJOS ŽEMĖLAPIS

KORUPCIJOS
SUVOKIMAS

+

KORUPCINĖ
PATIRTIS

+

ATSPARUMAS
KORUPCIJAI
(antikorupcinis
potencialas)

Tyrimo istorija

- Pradžia – 2001 m.
- Iš viso – 12 reprezentatyvių apklausų
- Tyrimą inicijavo Transparency International Lietuvos skyrius
- Nuo 2011 m. koordinuoja STT
- Tyrimus įvairiais metais atliko Baltijos tyrimai, TNS Gallup, RAIT, VISEO, Vilmorus.

Respondentai

- 18 m. ir vyresni Lietuvos **gyventojai**
- **Verslo įmonių vadovai** ar jų atstovai
- **Valstybės tarnautojai** (nuo 2008 m.)

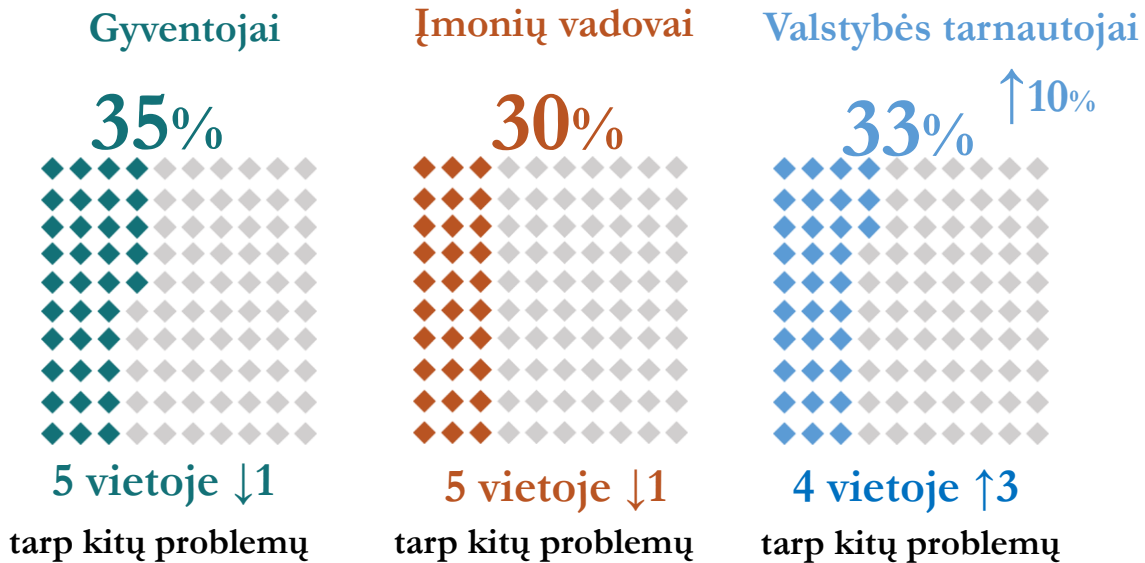
Apie 2020 m. tyrimą

- Atliko „Vilmorus“
- Apklausos laikas: 2020 m. pabaiga – 2021 m. pradžia
- **Apklausta:**
 - 1006 gyventojai
 - 510 verslo įmonių vadovai ar jų atstovų
 - 554 valstybės tarnautojai

KORUPCIJOS SUVOKIMAS

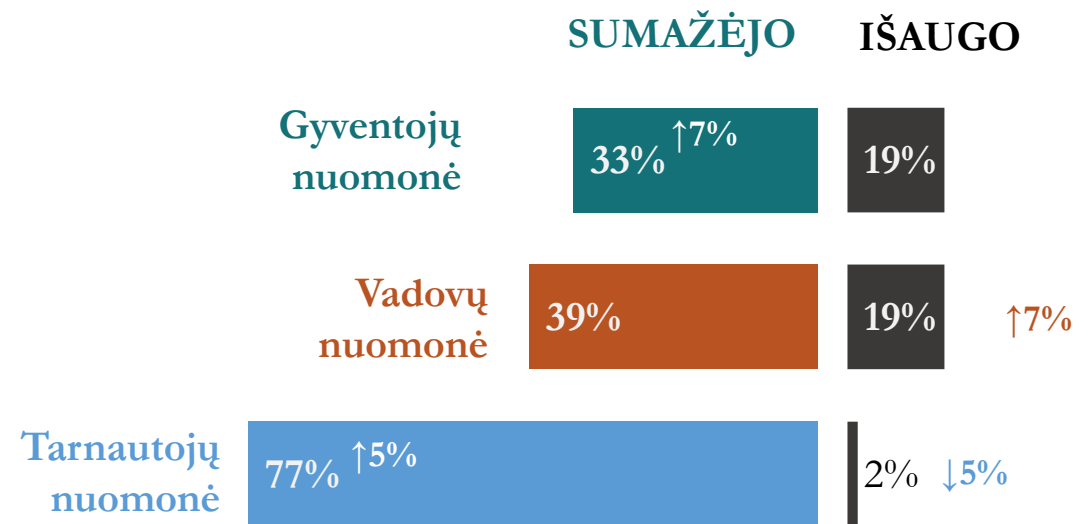
KORUPCIJOS PAPLITIMO SUVOKIMAS

KORUPCIJA – LABAI RIMTA PROBLEMA LIETUVOJE

KORUPCIJOS MASTO KAITOS VERTINIMAS

PER PRAĖJUSIUS 5 METUS, KORUPCIJOS MASTAI:

Labiausiai paplitusios korupcijos formos (TOP 3)

Gyventojų nuomone:

- Nepotizmas (giminaičių ir bičiulių protegavimas) 74 proc.
- Politinių partijų narių protegavimas 66 proc.
- Palankių įstatymų (teisės aktų), naudingų atskiroms grupėms, priėmimas 58 proc.

Įmonių vadovų nuomone:

- Nepotizmas (giminaičių ir bičiulių protegavimas) 61 proc.
- Politinių partijų narių protegavimas 57 proc.
- Sprendimų priėmimo vilkinimas 52 proc.

Valstybės tarnautojų nuomone:

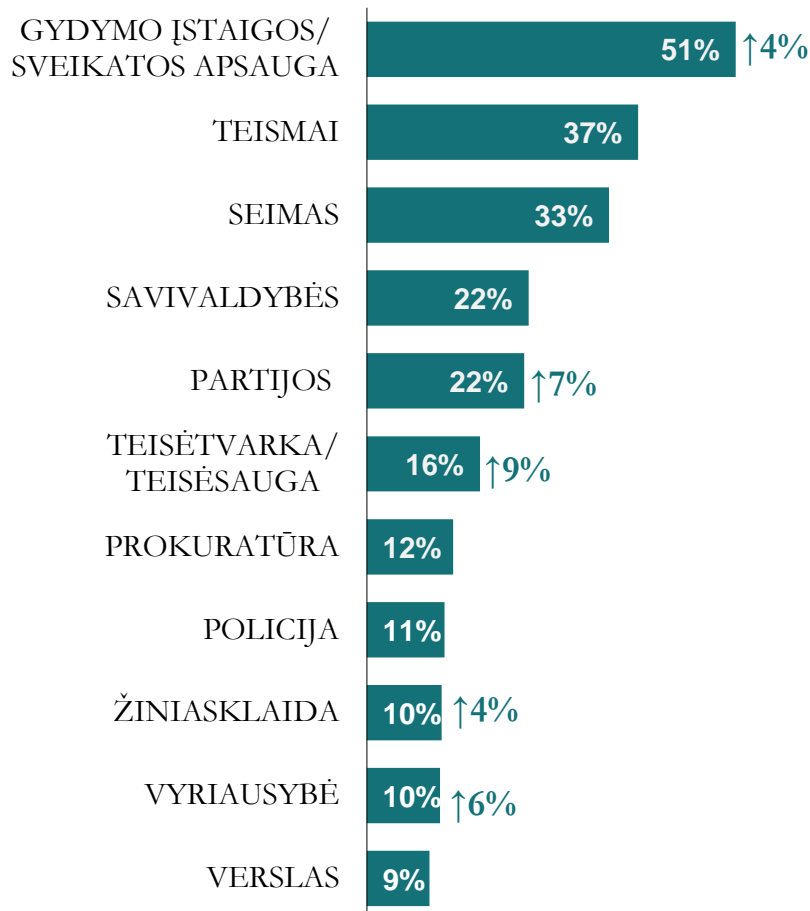
- Politinių partijų narių protegavimas 61 proc.
- Nepotizmas (giminaičių ir bičiulių protegavimas) 54 proc.
- Palankių įstatymų (teisės aktų), naudingų atskiroms grupėms, priėmimas 43 proc.

KORUPCIJOS PAPLITIMO INSTITUCIJOSE VERTINIMAS

INSTITUCIJŲ KORUMPUOTUMO VERTINIMAS

Įvardinkite 5 institucijas, kurios, jūsų nuomone, šiuo metu Lietuvoje yra labiausiai korumpuotos

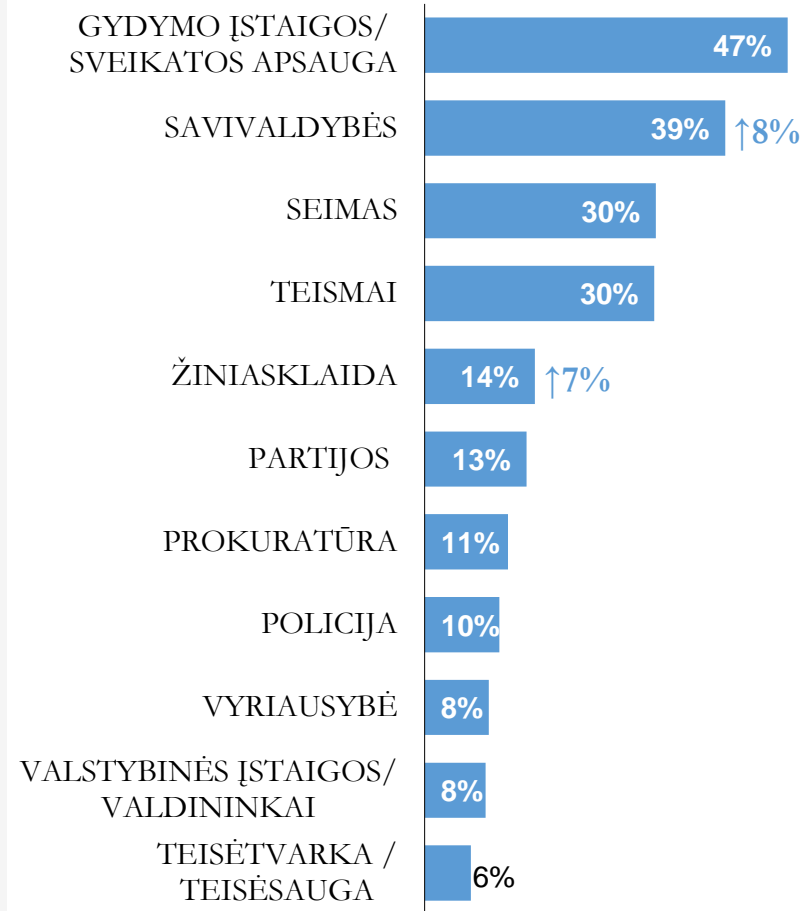
Gyventojų nuomonė

Įmonių vadovų nuomonė

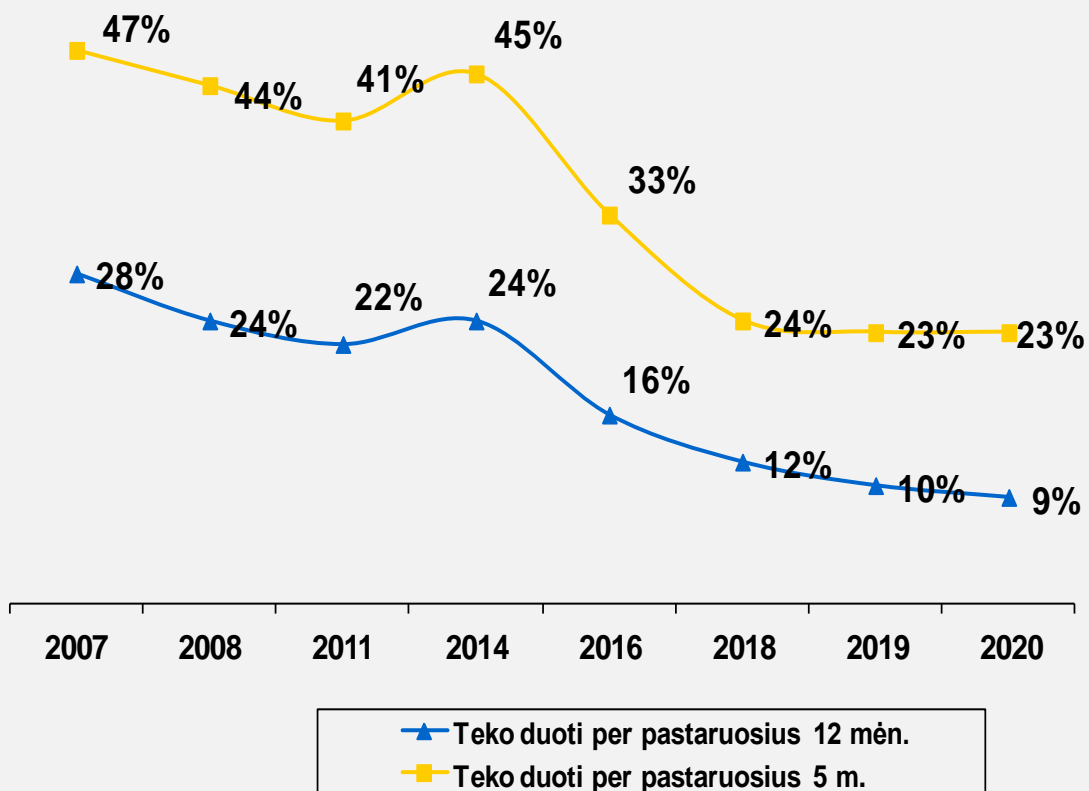
Valstybės tarnautojų nuomonė

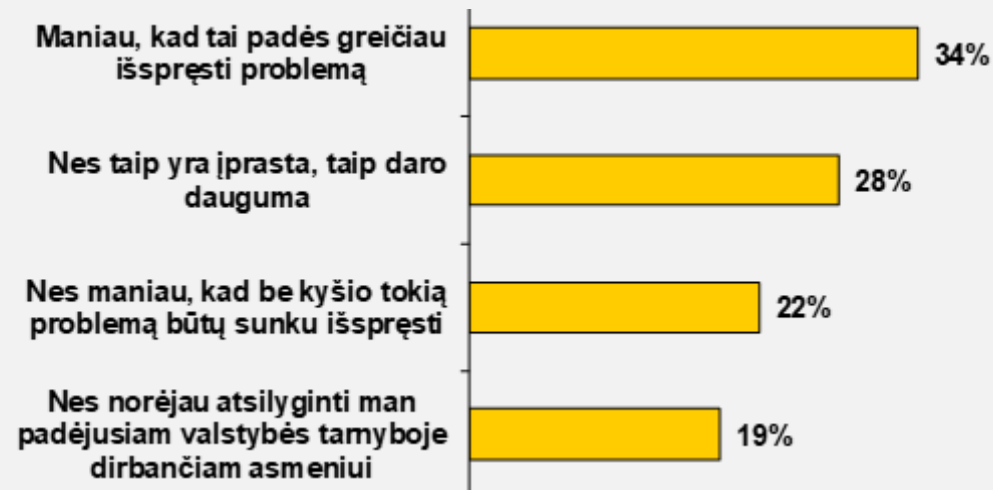
Rodyklėmis žymimi statistinę paklaidą peržengiantys pokyčiai lyginant su 2019 m.

GYVENTOJŲ KORUPCINĖ PATIRTIS

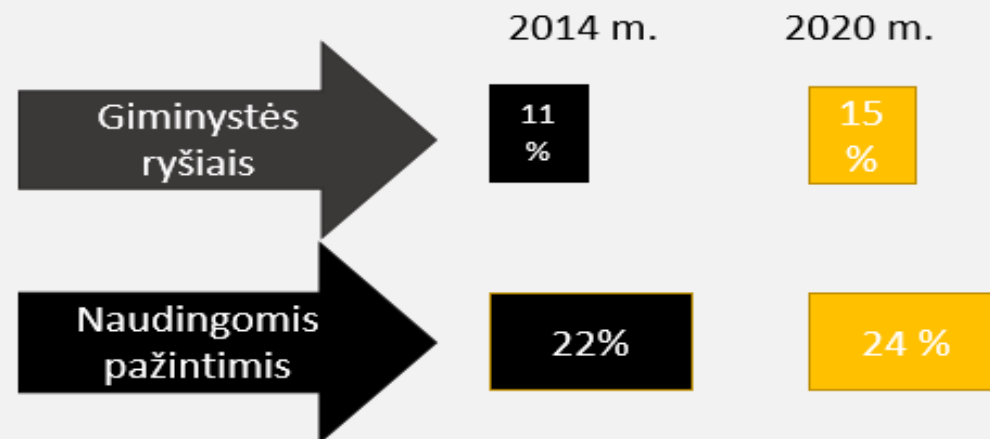
Davusiųjų kyšį dalis (per 12 mėn, per 5 m.)

Kyšio davimo priežastys (atsakinėja davusieji kyšį)

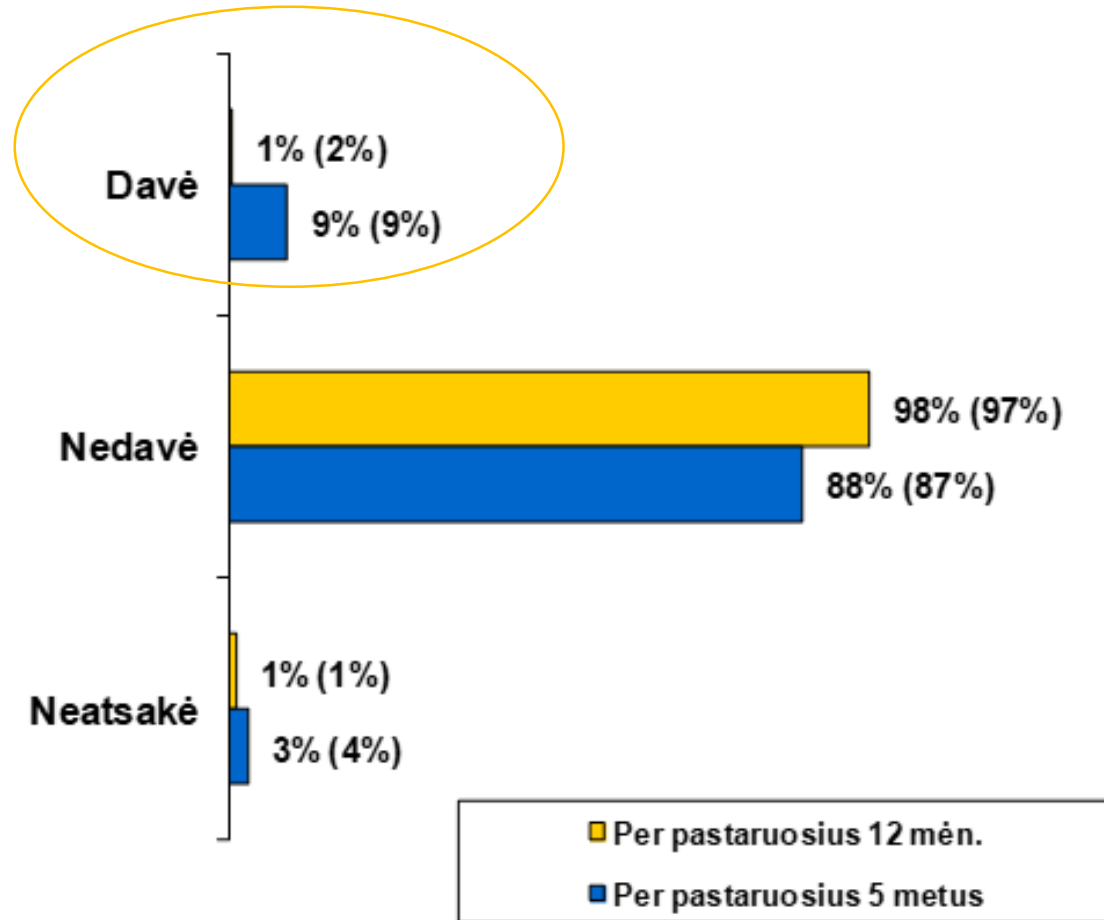

Pasinaudojo ryšiais, kad paslauga būtų atlikta kokybiškiau / greičiau

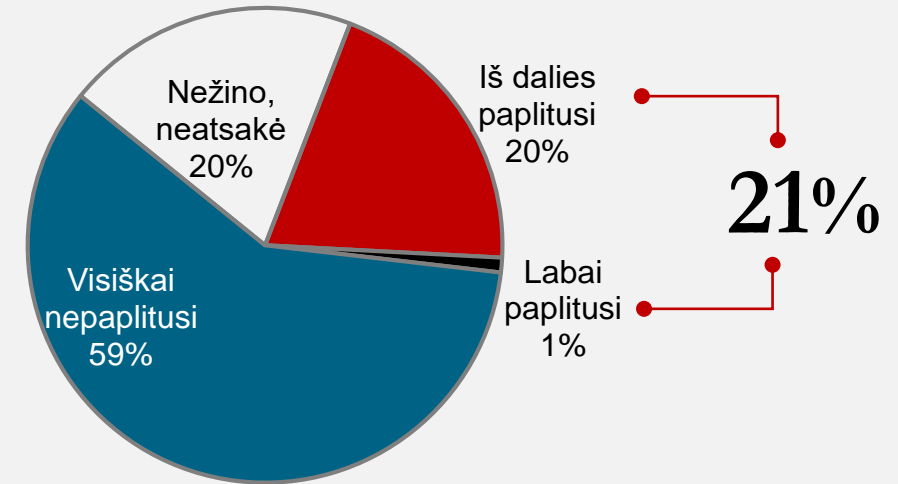

VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ KORUPCINĖ PATIRTIS

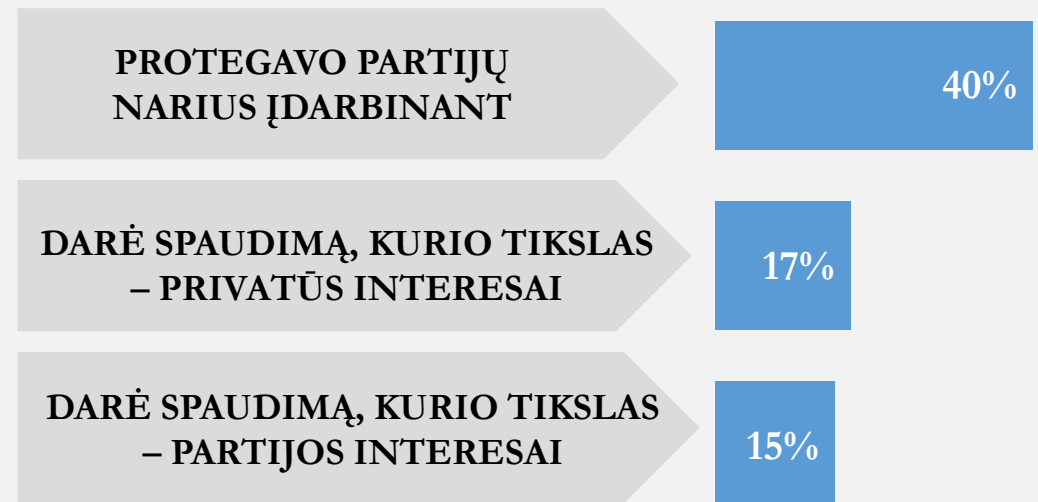
Davusių kyšių dalis (skliausteliuose 2019 m. tyrimo rezultatai)

KORUPCIJOS PAPLITIMAS DARBOVIETĖJE

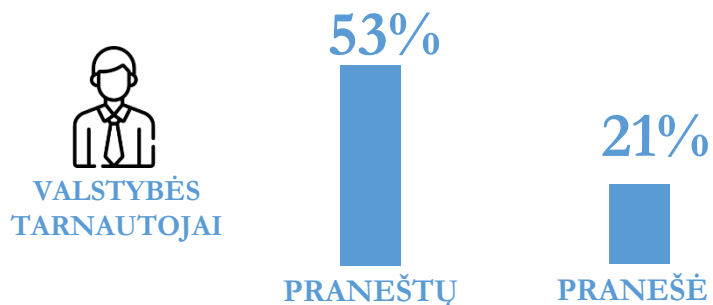
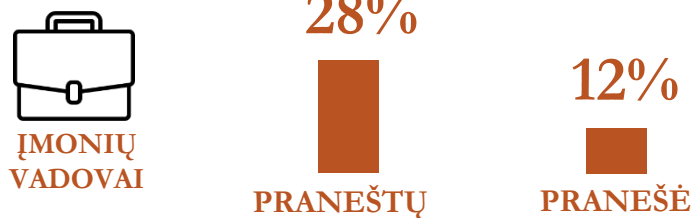

SUSIDŪRĖ SU SITUACIJA, KAI POLITIKAI:

PRANEŠIMO APIE KORUPCIJĄ POTENCIALAS

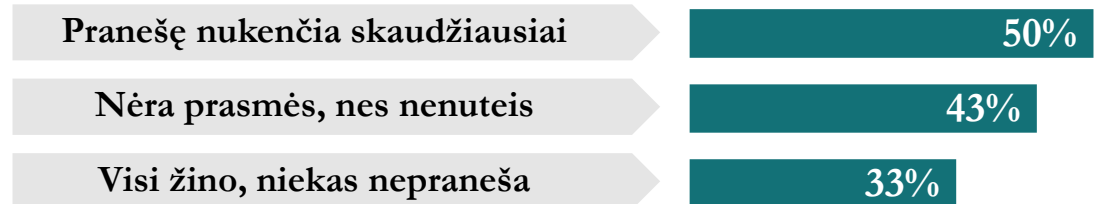
PRANEŠIMAS APIE KORUPCIJĄ

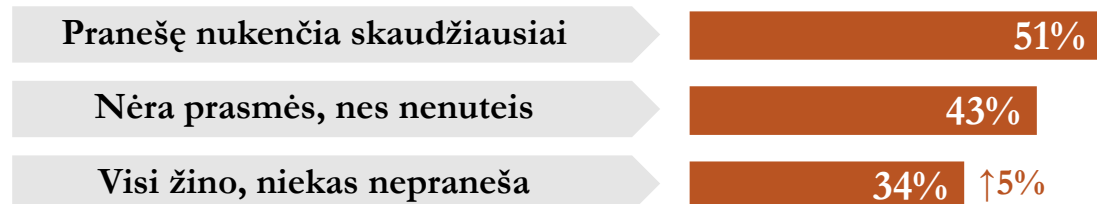
NEPRANEŠIMĄ PATEISINANČIOS PRIEŽASTYS

Prašau išsirinkti tris priežastis, kurios galėtų pateisinti nutylėjimą apie kyšio davimą ar paėmimą

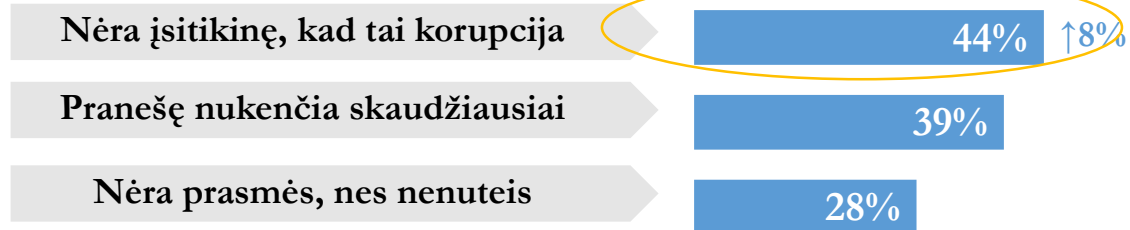
Gyventojai

Įmonių vadovai

Valstybės tarnautojai

2014 m. – 20 %

Rodyklėmis žymimi statistinę paklaidą peržengiantys pokyčiai lyginant su 2019 m.

The background of the slide features a blurred image of a wooden fence. A horizontal teal bar is overlaid across the middle of the image, containing the title text. A thin yellow line is visible at the top edge of the teal bar.

Interesų konfliktai

Esminės sąvokos

Interesų konfliktas yra situacija, kai asmuo eidamas savo tarnybines pareigas privalo atlikti tam tikrą veiksmą, tačiau tas veiksmas yra susijęs ne tik su jo tiesioginėmis pareigomis, bet ir su jo ar jam artimo asmens privačiu interesu.

Viešieji interesai – tai visuomenės suinteresuotumas, kad asmenys, dirbantys valstybinėje tarnyboje, visus sprendimus priimtų nešališkai ir teisingai.

Privačiu interesu arba **asmeniniu suinteresuotumu** laikoma asmens (ar jam artimo asmens) moralinė skola, moralinis įsipareigojimas, turtinė ar neturtinė nauda arba kitas panašaus pobūdžio interesas.

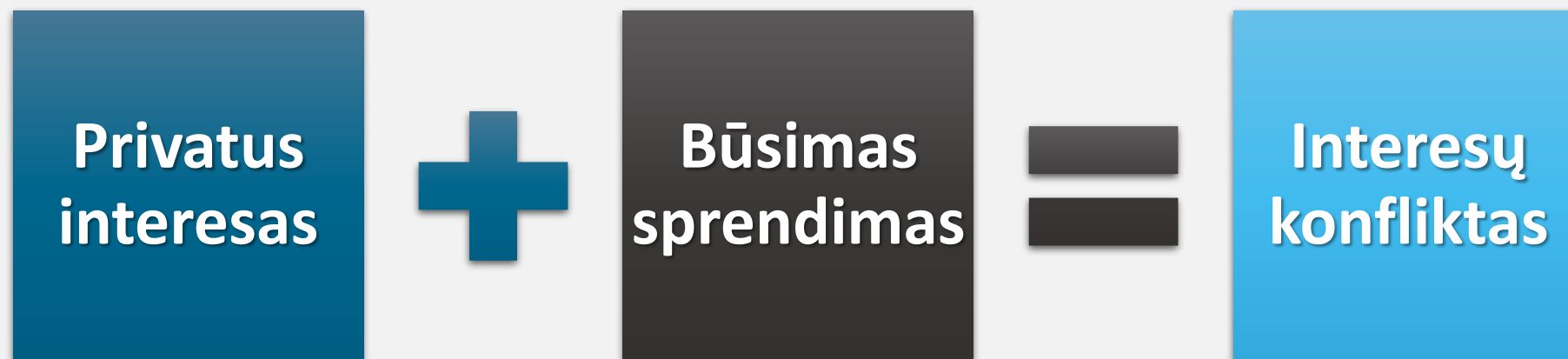
Galimas

Valstybės tarnyboje dirbantis asmuo turi privačių interesų, dėl kurių, eidamas tarnybines pareigas, **ateityje neabejotinai turės priimti sprendimus ar dalyvauti juos priimant.**

Realus

Valstybės tarnyboje dirbantis asmuo, tarnybinį klausimą, susijusį su turimais privačiais interesais, **turi spręsti esamu metu – „čia ir dabar“.**

EBPO: *nors interesu konflikts pats savai ne ir korupcija, ji neišvengiamai atsiranda ten, kur konfliktai tarp valstybės tarnautojų privačių interesų ir viešųjų pareigų sprendžiami netinkamai arba nesprendžiami apskritai. Esant tokiai padėčiai visuomenė nustoja tikėti ir pasitikėti valdžia.*

**Privatus
interesas**

**Priimtas
sprendimas**

**Įstatymo
pažeidimas**

The background of the slide features a blurred image of a wooden fence in the foreground and a white ball, possibly a tennis ball, in the middle ground. The text is overlaid on a dark teal horizontal band.

Interesų konfliktų prevencija

Kaip atpažinti interesų konfliktą? [1]

- ✓ *Psichologinis diskomfortas sprendžiant tam tikrus klausimus*
- ✓ *Visuomenės nuomonė*

Kaip atpažinti interesų konfliktą? [2]

✓ *Sprendimas susijęs su:*

- ✓ Šeimos (giminės) ar nuosavu **verslu**;
- ✓ Turimomis bendrovių ir įmonių **akcijomis** (dalimis, pajais);
- ✓ **Profesine veikla**: darbu kitose įmonėse, įstaigose ir organizacijose, individualiu užimtumu (autorinėmis sutartimis);
- ✓ **Naryste, ryšiais ir pareigomis** įmonėse, įstaigose ir organizacijose ar fonduose;
- ✓ **Finansiniais ar moraliniais įsipareigojimais** (skola) kitiems asmenims, kitais civiliniais santykiais;
- ✓ Gautomis (jiems suteiktomis) **dovanomis ir paslaugomis**;
- ✓ Priešiškumu (**ginču ar konkurencija**) kitų asmenų ar grupių atžvilgiu;
- ✓ Artimų (Jums svarbių) asmenų **darbu toje pačioje institucijoje**;
- ✓ **Ketinimais**, susijusiais su **naujo darbo** paieškomis, derybomis su būsimuoju darbdaviu.

**Vadovų pareigos ir atsakomybė
įgyvendinant interesų kofliktų
prevenciją:**

Spręsti dėl nušalinimo

*Patenkinti pareikštą nusišalinimą, arba
pačiam nušalinti asmenį.*

◆ Kontroliuoti deklaracijas

*Atlikti nuolatinę darbuotojų privačių
interesų deklaracijų turinio kontrolę.*

◆ Teikti rekomendacijas

*Parengti ir teikti išankstines rašytines
rekomendacijas, kaip darbuotojai privalo
elgtis kiekvienu konkrečiu atveju.*

Su interesų konfliktais yra susiję:

Nepotizmas – savo šeimos narių, giminaičių, sugyventinių, partnerių globa ir protegavimas, naudojantis einamomis pareigomis, vardu ir galia.

Klientelizmas – galia grindžiami politiniai santykiai ir sprendimų priėmimo procedūros.

Kronizmas – draugų ir bičiulių protegavimas.

NUSIŠALINIMAS

rekomenduoja

nusišalinti nuo
sprendimų rengimo,
svarstymo ar priėmimo
dėl institucijoje dirbančių
artimųjų asmenų:

- priėmimo į darbą;
- perkėlimo į kitas pareigas;
- tarnybinių komandiruočių;
- kvalifikacijos kėlimo;
- atostogų;
- priedų, priemokų prie tarnybinio atlyginimo skyrimo;
- skatinimo tarnyboje;
- nuobaudų skyrimo;
- leidimų dirbti kitą darbą;
- tarnybinių pavedimų, susijusių su privačiais artimų asmenų interesais, atlikimo;
- kitų tarnybos klausimų, susijusių su privačiais artimų asmenų interesais, sprendimo;
- ir kt.

DOVANŲ POLITIKA

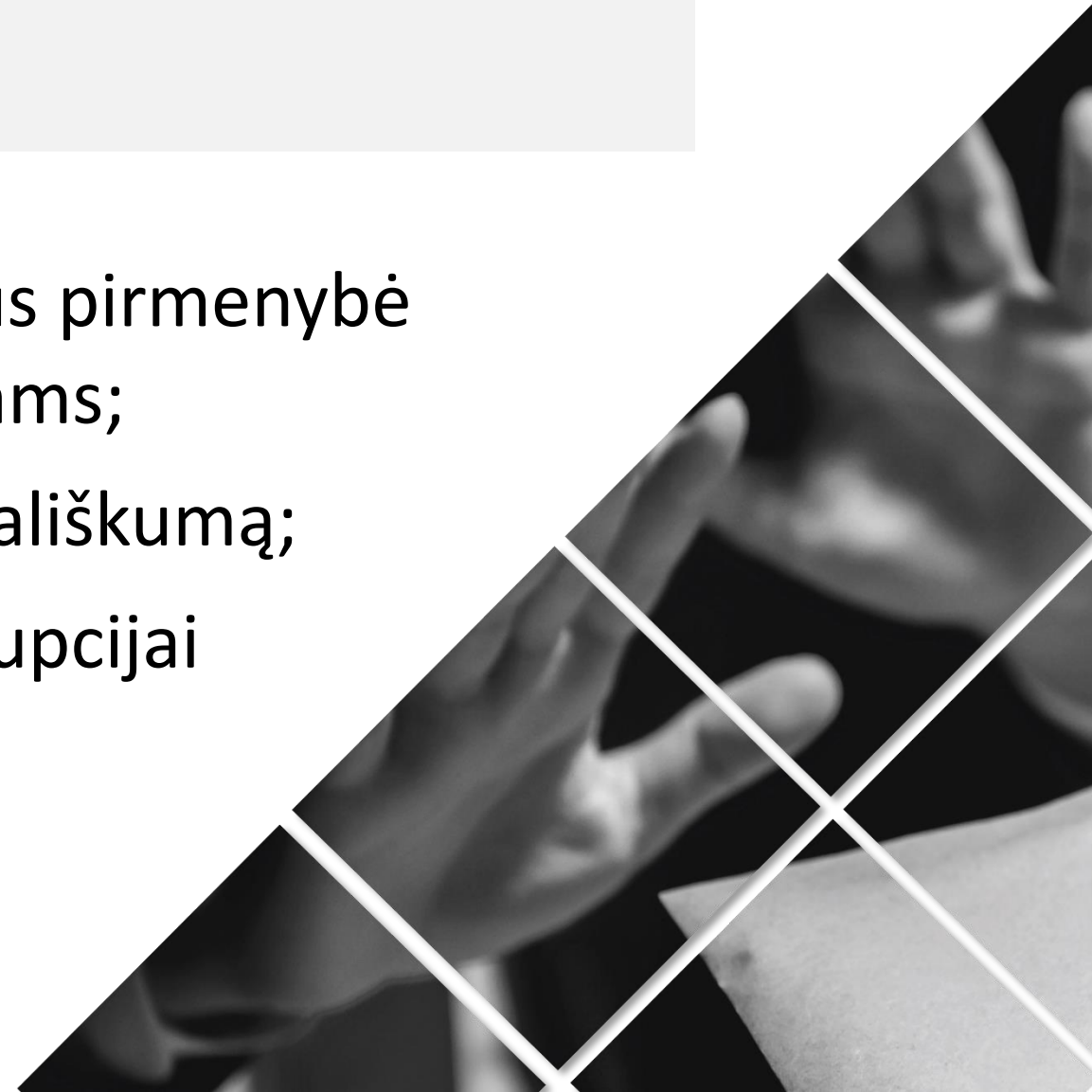
Deklaruojantis asmuo ar jam artimas asmuo negali priimti dovanų ar paslaugų, jeigu tai susiję su deklaruojančio asmens tarnybine padėtimi ar tarnybinėmis pareigomis (VPDĮ 13 str. 1 d.).

Šis ribojimas netaikomas:

- 150 eurų vertės neviršijančioms dovanoms, gautoms pagal tarptautinį protokolą.
- 150 eurų vertės neviršijančioms dovanoms, gautoms pagal tradicijas, kurios įprastai yra susijusios su asmens tarnybinėmis pareigomis.
- 150 eurų neviršijančiomis reprezentacijai skirtomis dovanomis su valstybės, įstaigos ir kitokia simbolika.
- Paslaugoms, kuriomis naudojamosi tarnybiniais tikslais.

Visuomenės viešųjų interesų ir valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų privačių interesų suderinimas padeda:

- ❖ Užtikrinti, kad priimant sprendimus pirmenybė būtų teikiama viešiesiems interesams;
- ❖ Įtvirtinti priimamų sprendimų nešališkumą;
- ❖ Užkirsti kelią atsirasti bei plisti korupcijai valstybinėje tarnyboje.

Asmeninės pastangos

Rekomendacinės gairės

Savivaldybių tarybų nariams

Dėl galimų interesų konfliktų valdymo

Situacijos, kuriose dažniausiai kyla abejonių, ir metodinė Komisijos pagalba

Išsamiau →

Dovanų priėmimas

Titulinis > Interesų derinimas > Dovanų priėmimas

Interesų derinimas

Interesų konfliktas ir
nusišalinimas

Atstovavimo apribojimai

> Dovanų priėmimas

„Atvėsimo“ laikotarpis

Susijusi teisinė informacija

Deklaruojančiam asmeniui ar jam artimam asmeniui **draudžiama** priimti dovanas ar paslaugas, jeigu tai susiję su deklaruojančio asmens tarny ar tarnybinėmis pareigomis.

Šis ribojimas netaikomas:

1. 150 eurų vertės neviršijančioms dovanoms, gautoms pagal tarptautinį protokolą;
2. 150 eurų vertės neviršijančioms dovanoms, gautoms pagal tradicijas, kurios įprastai yra susijusios su asmens tarnybinėmis pareigomis;
3. 150 eurų vertės neviršijančioms reprezentacijai skirtoms dovanoms su valstybės, įstaigos ir kitokia simbolika;
4. paslaugoms, kuriomis naudojamosi tarnybiniais tikslais.

Kai 1–3 punktuose nurodytų dovanų vertė viršija 150 eurų, jos yra laikomos valstybės ar savivaldybės nuosavybe. Tokios dovanos įvertinamos i institucijos ar įstaigos vadovo nustatyta tvarka, vadovaujantis Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartais.

Gerosios praktikos pavyzdys

Valstybinės mokesčių inspekcijos **dovanų** registras

13.	2019-06-11	1. Šakotis „Romnesa“; 2. Saldainių dėžutė „Impresso“, 400 g; 3. Viskio butelis „Ballantine’s“.	Dovanos atneštos kartu su dokumentais.	Mokesčių mokėtojas	VMI prie FM Kontrolės departamento IV juridinių asmenų patikrinimų skyriaus vyriausiasis specialistas	Nevertinta	Dovanos gražintos dovanotojui (užpildytas dovanos gražinimo aktas), išaiškinant, kad VMI galioja „nulinė dovanų politika“, taip pat paaiškinant, kad už tokius veiksmus gali kilti baudžiamoji atsakomybė.
27.	2019-12-19	Vokas su anoniminiu sveikinimu (jame - atspausdintas trilijonas dolerių).	2019-12-19 gautas per pašto kurjerį.	Gautas vokas be atgalinio adresato	Šiaulių AVMI viršininkas	Nenustatoma	Dovana sunaikinta (užpildytas dovanos sunaikinimo aktas).
3.	2020-08-04	Televizorius „Samsung“	Dovana gauta VMI prie FM atstovui dalyvaujant konkurso „Naujasis knygnešys“ finalo renginyje (prizas, skirtas VMI prie FM už gyventojų pajamų deklaravimo sistemos „Vedlys“ sukūrimą).	Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos ir Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos atstovai.	VMI prie FM skyriaus vyriausiasis specialistas	400 Eur	Dovana pripažinta įstaigos nuosavybe.

E. mokymo platforma

- kurta viešajam sektoriui, bet aktuali visiems;
- pasiekiamo bet kur ir bet kada;
- aktualiausia informacija;
- išduodami sertifikatai liudijantys kvalifikacijos kėlimą;
- nemokama.

Daugiau informacijos – emokymai.stt.lt

„Skaidrumo akademijos“ dalyviais tapo 31 organizacija

4

ministerijos

2

savivaldybės

2

teismai

8

Vyriausybei ir
ministerijoms
pavaldžios
įstaigos

8

valstybinės
įmonės

7

savivaldybės
valdomos
įmonės

Tai gerosios antikorupcinės praktikos mainų vieta, kur didžiausią patirtį sukaupę ir aukščiausią kompetenciją turintys skaidrumo standartų ekspertai dalijasi patirtimi ir patarimais, kaip organizacijoje kurti korupcijai atsparią aplinką.

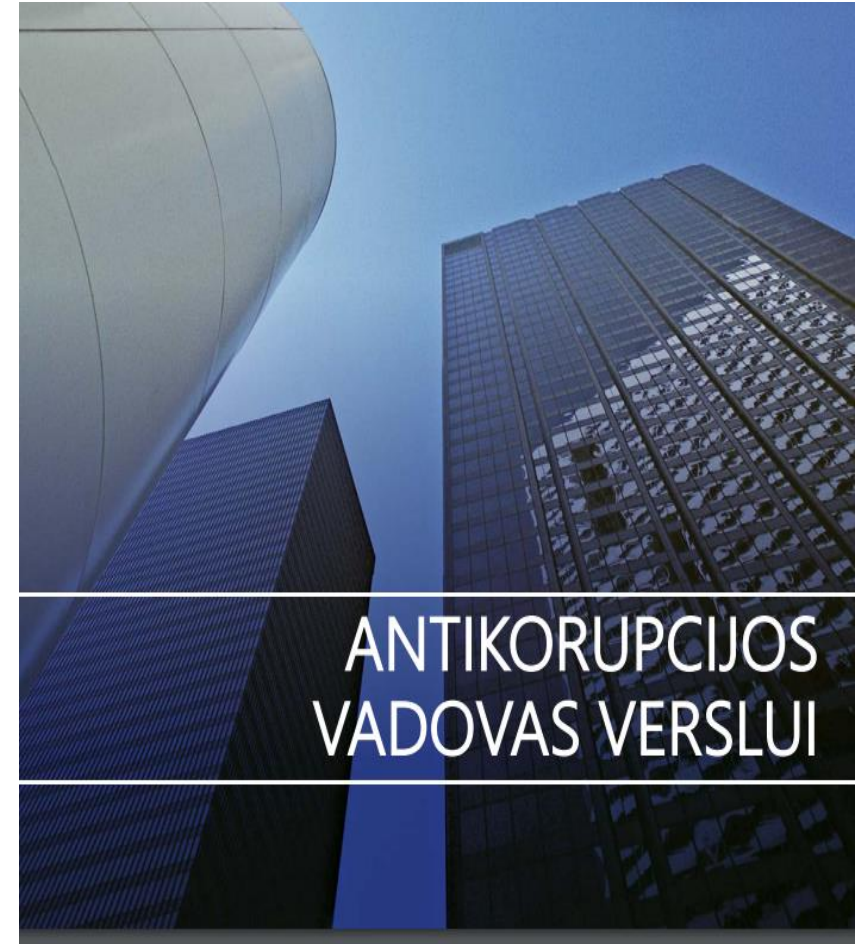
Skaidrumo akademijos organizatorius – Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba.

Skaidrumo akademijos gerųjų patirčių mainus inicijuoja Lietuvos Respublikos Prezidentas

Ką galime padaryti patys?

ANTIKORUPCINĖS APLINKOS
VIEŠAJAME SEKTORIUJE
KŪRIMO IR ĮGYVENDINIMO
VADOVAS

Kaip pranešti apie korupciją?

Užsuk į STT

**Skambink telefonu:
8 (5) 266 3333**

**Atsisiųsk mobiliąją programėlę:
„Pranešk STT“**

**Atsiųsk žinutę el. paštu:
pranesk@stt.lt**

**Pranešk STT interneto svetainėje:
www.stt.lt**

Ačiū už dėmesį!

www.facebook.com/LRSTT

www.linkedin.com/STT

www.instagram.com/LRSTT

Mobilioji programėlė „Pranešk STT“

Daina Paštuolienė
Vyriausioji specialistė
Antikorupcinio švietimo skyrius
El. paštas: daina.pastuoliene@stt.lt
Tel. 868713736